

Marcin JAKUBIEC

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

m.jakubiec@ath.bielsko.pl

Tomasz KNAPEK

Sorting Group Poland, Bielsko-Biała

tk4@autograf.pl

WYBRANE ASPEKTY SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM I HIGIENĄ PRACY NA PRZYKŁADZIE PRZEDSIĘBIORSTWA PRODUKCYJNEGO

Streszczenie. W artykule podjęto temat dotyczący systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy na przykładzie przedsiębiorstwa produkcyjnego. W ramach celu teoretycznego artykułu dokonano syntetycznej charakterystyki zagadnień: bezpieczeństwo i higiena pracy (bhp), system bhp, ryzyko zawodowe, uregulowania prawne i normatywne systemu bhp. W ramach celu poznawczego, opierając się na metodach *case study* oraz badaniu ankietowym dokonano analizy i oceny systemu bhp, funkcjonującego w analizowanym przedsiębiorstwie, pod kątem stanu wiedzy i zaangażowania pracowników w działania, w ramach tego systemu. Artykuł kończą wnioski z przeprowadzonego badania oraz propozycje usprawnień w podjętym temacie.

Słowa kluczowe: bhp, ryzyko zawodowe, system zarządzania.

CHOSEN ASPECTS OF INDUSTRIAL SAFETY MANAGEMENT SYSTEM IN MANUFACTURING COMPANY

Summary. In the article the topic concerning industrial safety management system was taken into consideration, based on example of manufacturing company. The article divided into two parts: theoretical and cognitive ones. In the framework of the theoretical purpose of the article described following issues: industrial safety (IS), IS system, risk, legal and normative regulations concerning IS system. In the framework of the cognitive purpose, based on methods: case study and poll analysis and assessment of IS system functioning in analysed company were done, relating to knowledge and engagement of employees in actions relating to IS system. At the end of the article conclusions from research and proposals of improvements in analysed topic were discussed.

Keywords: safety, risk, management system.

1. Wprowadzenie

Bezpieczeństwo i higiena pracy stanowią nieodzowny element działania każdego przedsiębiorstwa i wywierają duży wpływ na rozmaite elementy jego funkcjonowania, w tym także wpływają na polepszanie wyników ekonomicznych. Warunki pracy w przedsiębiorstwie powinny wpływać na świadomość pracowników oraz na podejmowane przez nich decyzje. Pracodawcy często nie zauważają korzyści płynących z poprawy warunków pracy, skupiają się bardziej na kosztach, jakie muszą ponieść, aby zapewnić pracownikom odpowiednie warunki pracy, zgodne z obowiązującymi przepisami¹.

W literaturze przedmiotu znajduje się wiele definicji określających bezpieczeństwo i higienę pracy, jedna z nich brzmi: „jest to stan warunków i organizacji pracy oraz zachowań pracowników zapewniających wymagany poziom ochrony zdrowia i życia przed zagrożeniami występującymi w środowisku pracy”².

Istotnym pojęciem związanym z tematem bezpieczeństwa i higieny pracy jest system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, w literaturze przedmiotu określa się go w następujący sposób: „jest to część ogólnego zarządzania przedsiębiorstwem, planowanie odpowiedzialności, zasady postępowania, procedury, procesy i zasoby potrzebne do opracowania, wdrażania, realizowania, przeglądu i utrzymywania polityki bezpieczeństwa i higieny pracy”³. Pracodawcy powinni wdrażać obowiązujące przepisy dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy, które mają za zadanie usunięcie lub obniżenie zagrożenia utraty życia lub zdrowia na stanowisku pracy. W wielu przedsiębiorstwach istnieje również znormalizowany system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, wdrożony na podstawie wymagań standardu OHSAS 18001 (w Polsce często norma PN-N 18001). Pracownicy przedsiębiorstwa także mają wpływ na kształt systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Często jednak nie stosują się do obowiązujących przepisów i norm lub omijają je. Zdarzają się zachowania bagatelizowania skutków, jakie niesie ze sobą lekceważenie zasad bhp.

W artykule dokonano analizy i oceny systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Cel niniejszego artykułu koncentruje się wokół aspektów teoretyczno-poznawczych. W ramach celu teoretycznego artykułu dokonano analizy literatury przedmiotu w zakresie podjętego tematu, koncentrując się na zagadnieniach ryzyka zawodowego oraz bhp. W aspekcie poznawczym dokonano analizy i oceny wybranych elementów funkcjonowania systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwie produkcyjnym, w celu identyfikacji stanu wiedzy i zaangażowania pracowników tego przedsiębiorstwa w analizowany system oraz sformułowania propozycji usprawnień w jego funkcjonowaniu.

¹ Lewandowski J., Znajmiecka-Sikora M. (red.): Współczesne standardy w zakresie ZBHP, Wydawnictwo Monografie Politechniki Łódzkiej, Łódź 2014, s. 43.

² Romanowska-Słomka I., Słomka A.: Ocena ryzyka zawodowego, Wyd. Tarbonus, Kraków 2012, s. 18.

³ Ibidem, s. 19.

Dla realizacji postawionego celu podjęto następujące metody badawcze: studium literatury przedmiotu, analizę przypadku oraz badanie ankietowe, opisane szerzej w niniejszym artykule. W badaniu ankietowym system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy został przeanalizowany pod kątem wymagań prawnych, jak również normatywnych zawartych w standardzie OHSAS 18001.

2. System zarządzania bhp

Istotną rolę w systemie zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy odgrywa zagadnienie ryzyka zawodowego. Ryzyko zawodowe dotyczy przede wszystkim pracownika oraz otoczenia, w którym wykonuje on swoją pracę. Odnosi się do wypadków w miejscu pracy oraz chorób zawodowych, występujących podczas jej wykonywania. Ryzyko zawodowe jest określeniem prawdopodobieństwa pojawienia się niepożądanych wypadków związanych z wykonywaną pracą, które mogą wywołać utratę zdrowia lub życia pracowników⁴.

Zarządzanie ryzykiem zawodowym składa się z planowania, oceny ryzyka, wprowadzenia udogodnień organizacyjnych i technicznych, mających na celu minimalizację lub eliminowanie ryzyka. Dotyczy to doskonalenia istniejących procesów, maszyn, urządzeń, materiałów, nowych technologii. Można także zastosować rotację pracowników na stanowiskach pracy. Ważne jest, aby umiejętnie wykorzystać wyniki z przeprowadzonego badania ryzyka zawodowego, aby móc planować i eliminować lub ograniczać wystąpienie tego ryzyka. Wprowadzając udoskonalenia techniczne i organizacyjne w przedsiębiorstwie, należy pamiętać, że muszą one być zgodne z obowiązującymi wymaganiami prawnymi oraz dostosowane do aktualnej wiedzy pracowników. Dlatego przedsiębiorstwo jest zobowiązane do cyklicznej kontroli i w razie potrzeby korygowania wprowadzonych udoskonaleń dla zapewnienia większego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników. Ryzyko zawodowe dotyczy także wypadków występujących na stanowiskach pracy. Wypadkiem określamy niespodziewaną sytuację podczas wykonywania pracy, w wyniku której nastąpiło okaleczenie, zranienie lub śmierć pracownika. Ogólnie wypadki w miejscu pracy dzieli się na: ciężkie, śmiertelne i zbiorowe⁵. Najczęstszymi, bezpośrednimi przyczynami wypadków są⁶:

- nieprzestrzeganie przepisów w trakcie wykonywania pracy,
- niestosowanie się do regulacji nakazujących używanie środków osobistej ochrony lub przyrządów chroniących pracownika,

⁴ Lewandowski J., Znamięcka-Sikora M. (red.): Współczesne standardy...: op.cit., s. 43.

⁵ Romanowska-Słomka I., Słomka A.: Ocena ryzyka...: op.cit., s. 19.

⁶ Hławiczka M., Ścieszka D.: Ergonomia i ochrona pracy, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2007, s. 28.

- lekceważenie zasad związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy,
- nieodpowiednia kooperacja między pracownikami,
- brak wiedzy na temat pracy,
- lekceważące podejście do kontroli urządzeń, narzędzi pracy,
- obojętność, niechęć, niechlujstwo lub zaniedbanie pracownika.

Do wspomnianego pomiaru ryzyka zawodowego są stosowane różne metody. Ogólnie dzieli się je na ilościowe, tj. wykorzystujące adekwatną liczbę badań statystycznych, odnoszących się do kategorii i liczby zdarzeń niebezpiecznych, wypadków, chorób zawodowych, czasu w jakim pracownik jest wystawiany na składniki środowiska pracy, oraz jakościowe, tj. metody, w których wykorzystywany jest wzór, z którego można obliczyć jakie jest ryzyko zawodowe dla występującego zagrożenia⁷. Wśród popularnych metod pomiaru ryzyka zawodowego wskazać można: metodę Job Safety Analysis, wstępną analizę zagrożeń (metoda PHA), metodę pięciu kroków czy piramidę bezpieczeństwa.

System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, zgodnie z wcześniejszym opisem, można analizować od stron prawnej i normatywnej. Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę obydwu podejść.

Najistotniejsze i najważniejsze uregulowania prawne dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy znajdują się w Kodeksie pracy. W Kodeksie zawarte są wszystkie uregulowania prawne dotyczące bezpieczeństwa pracy i jej prawnej ochrony. Przepisy kodeksu pracy są przeznaczone dla każdego pracownika oraz pracodawcy. Do najważniejszych uregulowań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, znajdujących się w Kodeksie pracy, zalicza się prawa i obowiązki pracodawcy oraz prawa i obowiązki pracownika⁸.

Do najważniejszych praw i obowiązków pracodawcy w zakresie bhp należą m.in.:

- pracodawca ma za zadanie chronić zdrowie i życie pracownika,
- gwarantowanie przestrzegania przepisów bhp,
- dbanie o bezpieczne i higieniczne warunki pracy.
- wydawanie nakazów wyeliminowania uchybień w nieprzestrzeganiu tych przepisów oraz nadzór nad wykonywaniem tych przepisów⁹.

Pracodawca ma obowiązek przekazywać pracownikom następujące informacje:

- sytuacjach, które mogą zagrozić życiu lub zdrowiu pracowników, pojawiających się w zakładzie pracy, na określonych stanowiskach i przy wykonywanej pracy,
- zasadach postępowania w sytuacjach awaryjnych lub innych przypadkach, które zagrażają życiu i zdrowiu pracowników,
- przedsięwzięciach profilaktycznych i ochronnych, mających na celu usunięcie lub minimalizację zagrożeń,

⁷ Słomka A.: Ryzyko zawodowe, Wydawnictwo OSPIP, Wrocław 2005, s. 16.

⁸ Kuźniar A.P.: Kodeks pracy 2014 z komentarzem, Wydawnictwo Infor, Warszawa 2014, s. 9.

⁹ Ibidem, s. 10.

- pracownikach, którzy są odpowiedzialni za udzielanie pierwszej pomocy oraz wykonujących czynności w razie wystąpienia pożaru lub ewakuacji pracowników¹⁰.

Z kolei do najważniejszych praw i obowiązków pracownika należą m.in.:

- uczestniczenie w szkoleniach bhp,
- pracowanie zgodnie z przepisami i zasadami bhp,
- spełnianie wszystkich poleceń związanych z przepisami bhp wydawanymi przez przełożonych,
- dbałość o porządek i czystość na stanowiskach pracy¹¹.

Pracownik ma prawo przerwać lub zakończyć wykonywaną pracę po poinformowaniu o tym przełożonego, gdy okoliczności pracy nie są zgodne z przepisami bhp i mają wpływ na bezpośrednie zagrożenie jego zdrowia lub życia czy też innych osób znajdujących się w zakładzie pracy. Pracownik nie ponosi żadnych konsekwencji w przypadku niewykonania pracy, gdy łamane są przepisy bhp przez przełożonego lub pracodawcę¹².

System zarządzania bhp, oprócz wymagań prawnych, może również spełniać wymagania normatywne standardu OHSAS 18001 (polski odpowiednik PN-N 18001). Norma określa ocenę ryzyka zawodowego, analizę wypadków, programy poprawy bhp, działania zapobiegawcze, gotowość reagowania na awarie i wypadki oraz monitorowanie i ocenę efektów. Do najważniejszych wymagań normy zalicza się¹³:

- odpowiedzialność, politykę oraz zasoby przedsiębiorstwa,
- wyznaczenie celów ogólnych i szczegółowych,
- zebranie informacji dotyczących ryzyka zawodowego oraz analizy obowiązujących przepisów prawa,
- wdrażanie i funkcjonowanie systemu, który dotyczy określenia odpowiedzialności, szkoleń pracowników, komunikowania się, reagowania na wypadki i awarie oraz dokumentowania systemu zarządzania bhp,
- monitorowanie i audytowanie systemu zarządzania bhp,
- ciągle doskonalenie.

Aby móc wdrożyć system zarządzania bhp, należy przygotować solidny plan, który będzie opierał się na przeglądach ekspertów wewnętrznych lub zewnętrznych. W dużych przedsiębiorstwach, mimo wyspecjalizowanej kadry, często korzysta się z pomocy specjalistów zewnętrznych. Powodem tego są dostępne zasoby oraz możliwość pozyskania niezależnej opinii aktualnej sytuacji bhp, jaka panuje w przedsiębiorstwie. Istnieją sytuacje, gdzie podczas przeglądu wstępnego, przeprowadzonego przez zewnętrznego specjalistę, uczestniczą w nim także pracownicy przedsiębiorstwa. Pozyskane informacje z przeglądu

¹⁰ Gałuszka M.: *Poradnik BHP dla pracodawców oraz osób kierujących pracownikami*, Wyd. Tarbonus, Kraków-Tarnobrzeg 2011, s. 50.

¹¹ *Ibidem*, s. 10.

¹² Kuźniar A.P.: *Kodeks pracy...*: op.cit., s. 52.

¹³ Na podstawie: Polska norma PN-N 18001, *Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, Wymagania*, PKN, Warszawa 2004.

wstępnego stanowią istotę do opracowania planu wdrożenia systemu zarządzania bhp oraz do działań korygujących, które należy wdrożyć, aby usunąć niezgodności, które wyniknęły podczas przeglądu¹⁴.

3. Zarządzanie systemem bhp w przedsiębiorstwie

W niniejszym punkcie przedstawione zostały wybrane wyniki i wnioski z badania ankietowego, przeprowadzonego w przedsiębiorstwie produkcyjnym branży motoryzacyjnej, które swoją siedzibę ma w Bielsku-Białej. Cel badania, metodę badawczą oraz charakterystykę próby badawczej zamieszczono w tabeli 1. Należy podkreślić, że w badaniu odniesiono się, w zakresie systemu zarządzania bhp, zarówno do aspektów prawnych regulujących tę kwestię, jak również aspektów normatywnych, tj. dotyczących standardu OHSAS 18001.

Tabela 1

Założenia badawcze

Charakterystyka	Opis
Obszar badawczy	System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwie produkcyjnym.
Cel badania	Analiza i ocena wybranych aspektów funkcjonowania systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwie produkcyjnym w celu identyfikacji stanu wiedzy i zaangażowania pracowników tego przedsiębiorstwa w analizowany system oraz sformułowania propozycji usprawnień w jego funkcjonowaniu.
Metoda i termin	W badaniu wykorzystano metodę badania ankietowego. Badanie przeprowadzono w lutym 2015 r.
Próba badawcza	Zbiorowość badawcza – 200 pracowników. Próba 30% zbiorowości, tj. 60 pracowników ¹⁵ .
Badane przedsiębiorstwo	Międzynarodowe przedsiębiorstwo produkcyjne reprezentujące branżę motoryzacyjną. Przedsiębiorstwo zajmuje się projektowaniem, produkcją i sprzedażą samochodów osobowych, ciężarowych, luksusowych i sportowych. Oddział przedsiębiorstwa znajdujący się w Bielsku-Białej funkcjonuje od 1992 r.

Źródło: opracowanie własne.

¹⁴ Urbaniak M.: Zarządzanie jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem w praktyce gospodarczej, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2007, s. 72.

¹⁵ Autorzy artykułu przyjęli następujące założenia statystyczne: poziom ufności 65%; wielkość frakcji 0,5; błąd maksymalny 5%, co pozwoliło na ustalenie próby badawczej na poziomie 60 pracowników.

Próba badawcza – 60 pracowników, tj. 30% zbiorowości generalnej, została poddana badaniu. Zastosowano narzędzie badawcze w postaci autorskiego kwestionariusza ankiety, który łącznie zawierał 18 pytań wraz z metryczką, charakteryzującą profil respondentów. Analiza profilu respondentów została przedstawiona w tabeli 2.

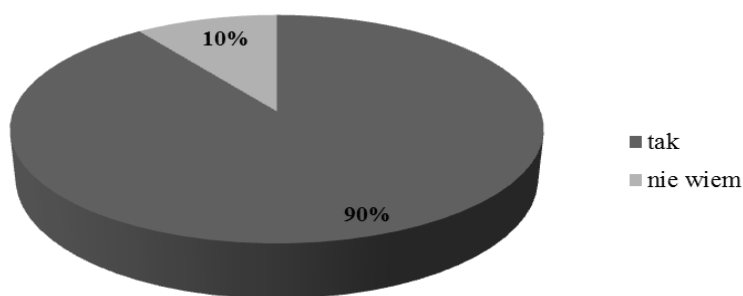
Tabela 2

Profil respondentów

Charakterystyka	Opis
Typ pracownika	— pracownik fizyczny – 78% — pracownik umysłowy – 22%
Struktura wiekowa	— 20-30 lat – 58% — 31-40 lat – 22% — 41-50 lat – 15% — 51-60 lat – 5%
Staż pracy	— powyżej roku – 18% — od 2 do 5 lat – 28% — od 6 do 15 lat – 37% — od 16 do 30 lat – 14% — powyżej 31 lat – 3%
Wykształcenie	— zawodowe – 22% — średnie – 55% — wyższe – 23%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Dobór pracowników do badania miał charakter losowy – wykorzystano listę pracowników, stąd w badaniu udział wzięli zarówno pracownicy pracujący na stanowiskach fizycznych, jak i pracownicy biurowi. W badaniu nie analizowano pracowników na stanowiskach kierowniczych.

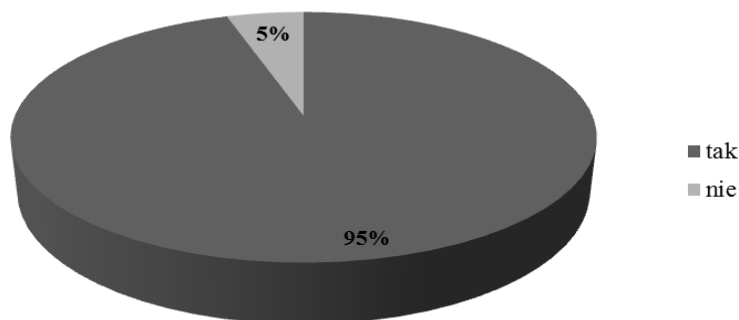

Rys. 1. Czy w przedsiębiorstwie prowadzone są szkolenia bhp?

Fig. 1. Does the company realize safety trainings?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Wyniki przeprowadzonego badania pozwalają stwierdzić, że w analizowanym przedsiębiorstwie 90% spośród badanych deklaruje realizację szkoleń z zakresu bhp. W grupie badanych 10% odpowiedziało, że nie ma wiedzy na ten temat. Nikt z badanych nie wskazał odpowiedzi „nie” (rys. 1).

Rys. 2. Czy w przedsiębiorstwie jest przeprowadzana ocena ryzyka zawodowego?

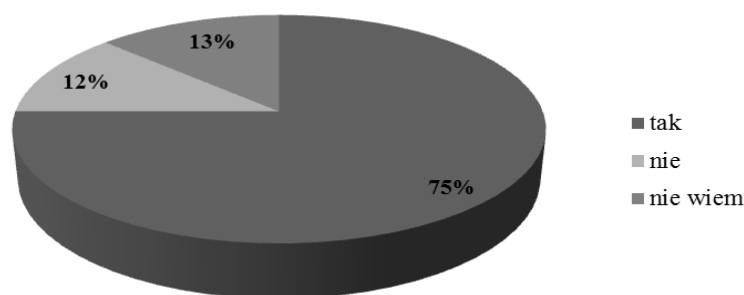
Fig. 2. Does the company realize risk assessment?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

W analizowanym przedsiębiorstwie prowadzona jest ocena ryzyka zawodowego. Fakt ten potwierdziło 95% ankietowanych pracowników. Tylko 5% z nich wybrało odpowiedź „nie” (rys. 2). Analiza kolejnych wyników badania pozwoliła stwierdzić, że ocena ryzyka zawodowego jest prowadzona na wszystkich stanowiskach pracy – 61% badanych pracowników, 12% z nich odpowiedziało, że taka ocena, według ich stanu wiedzy, nie jest przeprowadzana, natomiast aż 27% badanych pracowników odpowiedziało „nie wiem”. Uzasadnione wydaje się szersze udostępnienie (w badanym przedsiębiorstwie) informacji dla pracowników na temat oceny ryzyka zawodowego.

Kolejną kwestią odnoszącą się do systemu bhp były pomiary czynników szkodliwych dla pracowników na stanowisku pracy. 36% ankietowanych odpowiedziało, że takie pomiary są wykonywane, 7% z nich udzieliło odpowiedzi „nie”, a 57% badanych pracowników odpowiedziało, że nie ma wiedzy w tym temacie. Niewątpliwie identyfikacja czynników szkodliwych w miejscu pracy jest zagadnieniem kluczowym, z perspektywy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, ale również otoczenia wewnętrznego i środowiska zewnętrznego. Prowadzenie takich pomiarów, a następnie ich wyniki powinny być udostępnione do wiadomości wszystkich pracowników.

W badanym przedsiębiorstwie wszyscy pracownicy, tam, gdzie wymagają tego przepisy prawa oraz standardy na stanowisku pracy, wyposażeni są w odzież i środki ochronne.

Rys. 3. Czy w przedsiębiorstwie zapewnione są standardy pracy na stanowiskach pracy?

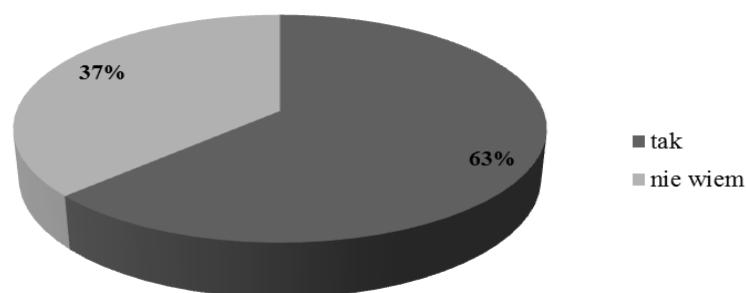
Fig. 3. Does the company assurance the standards on posts?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

W kolejnym pytaniu poruszono kwestię zapewnienia standardów pracy (bhp) na poszczególnych stanowiskach pracy. Ocena tego zapewnienia wypadła następująco: 75% badanych pracowników twierdzi, że takie standardy są utrzymane, 12% opowiedziało „nie”, 13% spośród ankietowanych nie ma zdania w tym temacie (rys. 3).

Zdecydowana większość, bo aż 88% ankietowanych pracowników odpowiedziała, że kierownictwo przedsiębiorstwa konsultuje z nimi działania, które podejmowane są w zakresie systemu bhp, w tym konsultacje te dotyczyły kwestii wdrażania standardu bhp według normy OHSAS 18001. 77% ankietowanych pracowników odpowiedziało, że zna osoby, które zostały przeszkolone z zakresu udzielania pierwszej pomocy lekarskiej, na wypadek zdarzenia na stanowisku pracy. Spośród badanych pracowników 5% odpowiedziało, że nie ma takich pracowników, 18% nie wie, którzy to pracownicy. Wniosek z tego taki, że należy lepiej informować pracowników o tych, spośród nich, którzy są uprawnieni do udzielenia pierwszej pomocy. Jeżeli wydarzy się wypadek w miejscu pracy, badani pracownicy potwierdzili (87%), że w takiej sytuacji zachowane są stosowne procedury postępowania. Wśród badanych pracowników 13% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, wybierając opcję „nie wiem”.

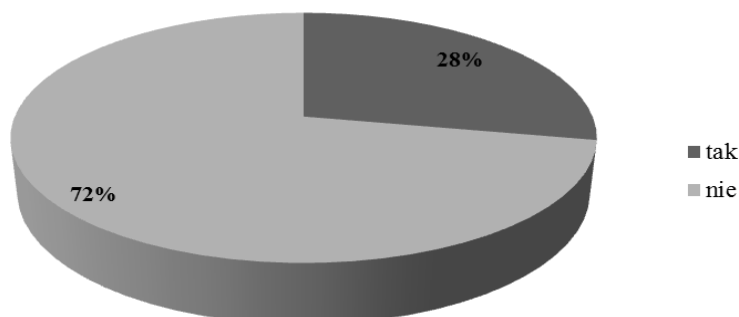
W kolejnym pytaniu badanych pracowników zapytano czy pracodawca monitoruje stan bhp oraz czy prowadzi i dokumentuje kontrole stanu bhp. Pracownicy w 63% udzielili pozytywnej odpowiedzi, odpowiedź „nie wiem” wybrało 37% z nich (rys. 4). Pogłębione rozmowy z kierownictwem przedsiębiorstwa potwierdziły realizację tego typu działań. Słusznie zauważono, że dokumenty z monitorowania stanu bhp powinny być szerzej udostępnione pracownikom.

Rys. 4. Czy przedsiębiorstwo monitoruje i dokumentuje stan BHP?
Fig. 4. Does the company monitor and document the safety system?
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Następnie analizowaną grupę pracowników zapytano o znajomość przez nich wytycznych, które obowiązują w instrukcjach bhp na stanowiskach pracy. Zdecydowana większość z nich (90%) zna te wytyczne, 10% ma wiedzę w tym zakresie wymagającą uzupełnienia.

W badanym przedsiębiorstwie funkcjonuje system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy zgodny ze standardem OHSAS 18001. W ramach zintegrowanego systemu zarządzania przedsiębiorstwo ma stosowną politykę bezpieczeństwa i higieny pracy.

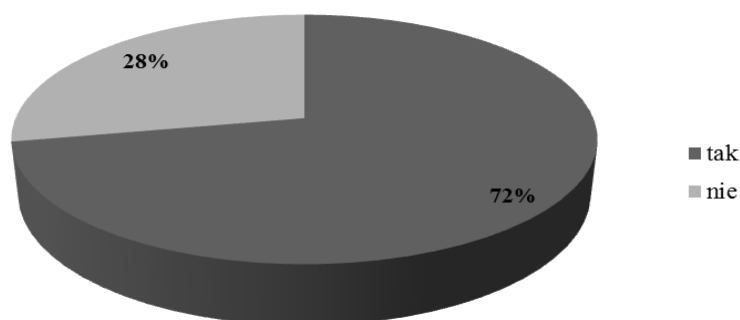

Rys. 5. Czy przedsiębiorstwo prowadziło szkolenia z zakresu wymagań normy OHSAS 18001?
Fig. 5. Does the company realize trainings in area of requirements norm OHSAS 18001?
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

W ramach badania zapytano pracowników, stanowiących próbę badawczą, czy zostali przeszkoleni z zakresu wymagań normy OHSAS 18001. Tylko 28% z nich odpowiedziało, że brali udział w takim szkoleniu. Aż 72% badanych nie zostało poddanych procesowi szkolenia w tym zakresie (rys. 5). Można wnioskować, że szkoleniu poddani byli pracownicy bezpośrednio zaangażowani we wdrażanie tego standardu. Mimo że naczelne kierownictwo

w polityce bhp zapewnia, że wszyscy pracownicy ją znają, to wyniki badania pokazują inną rzeczywistość. Wyciągając kolejny wniosek, można sądzić, że nie dopełnione zostały zapisy normy OHSAS 18001.

Ostatnim pytaniem, bezpośrednio połączonym z poprzednim, jest to odnoszące się do wiedzy pracowników na temat zapisów normy OHSAS 18001. Aż 72% badanych zna te zapisy, mimo że zdecydowana większość z nich deklarowała brak szkolenia w tym zakresie. Wśród badanych 28% nie zaznajomiło się z normą. Można wnioskować, że w zakresie swoich obowiązków pracownicy sami podjęli się zapoznania z wymaganiami omawianego standardu.

Rys. 6. Czy pracownicy mają wiedzę na temat wymagań normy OHSAS 18001?

Fig. 6. Does the employees have a knowledge about norm OHSAS 18001?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

4. Zakończenie

Kwestie związane z zarządzaniem bezpieczeństwem i higieną pracy są wpisane w proces zarządzania przedsiębiorstwem. Pracodawca, zgodnie z obowiązującym prawem, musi zapewnić pracownikowi warunki pracy, niezbędne do wykonywania zadań na danym stanowisku. Mówimy o tzw. środowisku pracy, które obejmuje stosowną infrastrukturę i wyposażenie. Zdrowie pracownika jest dobrem nadrzędnym i jego ochrona jest bezdyskusyjna. Praca, którą wykonuje pracownik na danym stanowisku nie może nieść zagrożenia dla niego samego, jak również najbliższego otoczenia wewnętrznego i środowiska zewnętrznego przedsiębiorstwa. W wielu rozwiązaniach organizacyjnych przedsiębiorstwa wzmacniają funkcjonowanie systemu bhp przez wdrożenie wymagań międzynarodowego standardu – normy OHSAS 18001.

W niniejszym artykule dokonano analizy i oceny systemu bhp funkcjonującego w przedsiębiorstwie produkcyjnym branży motoryzacyjnej, w odniesieniu do stanu wiedzy pracowników tego przedsiębiorstwa na temat systemu. Analizie poddano zarówno aspekt uregulowań prawnych dotyczących bhp, jak i uregulowań normatywnych, w postaci wyżej wspomnianej normy.

Przeprowadzone badanie pozwala wyciągnąć między innymi następujące wnioski:

- przedsiębiorstwo prowadzi szkolenia z zakresu bhp, potwierdziło to 90% badanych pracowników,
- w opinii 95% ankietowanych pracowników w przedsiębiorstwie ma miejsce ocena ryzyka zawodowego, natomiast w kolejnym pytaniu już tylko 61% z nich odpowiedziało, że taka ocena prowadzona jest na wszystkich stanowiskach pracy,
- spora część ankietowanych, bo aż 57% nie wie, czy wykonywane są pomiary czynników szkodliwych na stanowiskach pracy, co niewątpliwie świadczy o nie do końca poprawnie prowadzonej polityce informacyjnej pracowników w tym zakresie,
- wszyscy pracownicy wyposażeni są w środki oraz odzież ochronną,
- kierownictwo przedsiębiorstwa konsultuje z pracownikami kwestie dotyczące systemu bhp, taką odpowiedź w badaniu zaznaczyło 88% pracowników, którzy w nim uczestniczyli,
- gdy zdarzy się wypadek, zachowane są stosowne procedury, dotyczące postępowania w takiej sytuacji (potwierdziło to 87% ankietowanych),
- spośród badanych pracowników 63% potwierdziło monitorowanie i dokumentowanie systemu bhp przez kierownictwo przedsiębiorstwa,
- pracownicy w zdecydowanej większości znają standardy bhp, obowiązujące na danym stanowisku pracy (90% ankietowanych),
- tylko 28% spośród ankietowanych brało udział w szkoleniach dotyczących normy OHSAS 18001, która została wdrożona w obszarze systemu bhp, natomiast w kolejnym pytaniu, aż 72% ankietowanych potwierdziło znajomość zapisów tej normy, pomimo wskazanej wcześniej niedużej liczby szkoleń.

W opinii autorów artykułu ogólna ocena systemu zarządzania bhp w analizowanym przedsiębiorstwie wypadła dobrze. Liczne informacje prasowe pozwalają zauważyć wiele problemów w tym obszarze, które są identyfikowane w polskich przedsiębiorstwach. Przeprowadzone badanie daje możliwość sformułowania pewnych rekomendacji dla kierownictwa badanego przedsiębiorstwa, które być może usprawnią system zarządzania bhp. Jest to między innymi rozszerzenie formuły szkoleń dotyczących systemu bhp, zarówno aspektu prawnego, jak i normatywnego. Wszyscy pracownicy powinni być zapoznani z wymaganiami normy OHSAS 18001, jest to jeden z podstawowych warunków jej wdrożenia. Dalej rozszerzenie dostępu do informacji na temat różnych aspektów systemu bhp, np. w kwestii oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy, pomiarów

czynników szkodliwych w miejscu pracy, informacji o osobach odpowiedzialnych za udzielanie pierwszej pomocy w sytuacji wypadku, w końcu monitorowanie i dokumentowanie stanu systemu bhp w przedsiębiorstwie.

Utrzymywanie systemu bhp na odpowiednim poziomie przyniesie analizowanemu przedsiębiorstwu wiele korzyści, które omówione zostały w niniejszym artykule.

Bibliografia

1. Barcik A., Dziwiński P., Jakubiec M.: Management of enterprise in the 21st century. Conditions and perspectives of growth, Difin, Warszawa 2015.
2. Barcik A., Jakubiec M.: Wybrane problemy zarządzania – ujęcie jakościowe, innowacyjne i konkurencyjne, Wyd. Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2014.
3. Gałuszka M.: Poradnik BHP dla pracodawców oraz osób kierujących pracownikami, Wyd. Tarbonus, Kraków – Tarnobrzeg 2011.
4. Hławiczka M., Ścieszka D.: Ergonomia i ochrona pracy, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2007.
5. Kuźniar A.P.: Kodeks pracy 2014 z komentarzem, Wydawnictwo Infor, Warszawa 2014.
6. Lewandowski J., Znajmiecka-Sikora M. (red.): Współczesne standardy w zakresie ZBHP, Wydawnictwo Monografie Politechniki Łódzkiej, Łódź 2014.
7. Norma OHSAS 18001:2007.
8. Polska norma PN-N 18001 – Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, Wymagania, PKN, Warszawa 2004.
9. Romanowska-Słomka I., Słomka A.: Ocena ryzyka zawodowego, Wyd. Tarbonus, Kraków 2012.
10. Słomka A.: Ryzyko zawodowe, Wydawnictwo OSPIP, Wrocław 2005.
11. Urbaniak M.: Zarządzanie jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem w praktyce gospodarczej, Difin, Warszawa 2007.

Abstract

Concerns relating to safety are a part of company management system. Care about safe work is regulated by law and other standards like international norms. Proper safety of work guarantees proper realization of processes in a company, qualitative good results of these processes, engagement of employees and responsibility of managers.

The authors discussed in the article chosen issues concerning industrial safety management system. The purpose of the article concerns around theoretical-cognitive aspects. In the theoretical part of the article authors presented problems: safety, safety system, risk,

legal and normative regulations concerning safety system. The cognitive part of the article is based on two methods: case study method and poll. In the framework of the research analysed and assessed chosen aspects of safety system functioning in manufacturing company, relating to knowledge of employees about this system and their engagement in safety issues. Basing on results of the research authors proposed possible improvements of analysed system.